

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΝΑΒΑΚΗΣ

**ΤΟ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΕΜΠΡΑΚΤΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗΣ -
ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ**

Ιωάννινα 1997

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΝΑΒΑΚΗΣ

**ΤΟ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΕΜΠΡΑΚΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΠΛΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗΣ - ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ**

- Ο πλησίον υπό το πρίσμα της “καινής εντολής”.
- Η προσφορά προς τον πλησίον κατά τους Πατέρες της Εκκλησίας.
- Η προς τον πλησίον αγάπη ως τρόπος ζωής του Χριστιανού και της χριστιανικής κοινότητας (ενορίας).
- Η διακονία προς τον πλησίον ως υπηρεσία προς το Θεό.
- Ο θεοκεντρικός - χριστοκεντρικός χαρακτήρας της χριστιανικής προσφοράς.
- Η κοινωνική διάσταση της έμπρακτης προς τον πλησίον αγάπης.
- Παγκοσμιότητα της προσφοράς
- Βασικοί άξονες της προσφοράς

Ο πλησίον υπό το πρίσμα της “Καινής εντολής”

Αποτελεί παρήγορο και ελπιδοφόρο σημείο των καιρών το ενδιαφέρον που δείχνει ο άνθρωπος για το συνάνθρωπο του, το οποίο γίνεται και αντικείμενο θεολογικών και κοινωνικών συζητήσεων. Επειδή, κατά την άποψή μας, κάθε ενέργεια, δραστηριότητα, ακόμη και σκέψη ή συναίσθημα του ανθρώπου για το συνάνθρωπο του βρίσκεται σε άμεση σχέση με την ύπαρξη ή έλλειψη αγάπη προς τον πλησίον γι’ αυτό και θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε στις πράξεις προς το συνάνθρωπο με γνώμονα την καινοδιαθητική εντολή της προς τον πλησίον αγάπης (Ματ. 22, 39).

Η σημαντικότητα της προς τον πλησίον έμπρακτης αγάπης υπογραμμίζεται στην επιστολή του Ιακώβου, ο οποίος αναφέρει: “θρησκεία καθαρά και αμίαντος παρά τω θεώ και πατρί αυτή εστίν, επισκέπτεσθαι ορφανούς και χήρας εν τη θλίψει αυτών” (Jac. 1, 27)

Τη σημασία της προς τον πλησίον αγάπης στην καθημερινή ζωή τονίζει η παραβολή του “Καλού Σαμαρίτη” (Luc. 12,30.37). Ενώ οι εκπρόσωποι του νόμου και της λατρείας προσπερνούν τον άνθρωπο που βρίσκεται σε ανάγκη, ο Σαμαρίτης του προσφέρει τη βοήθεια που χρειάζεται στη συγκεκριμένη του ανάγκη **εδώ και τώρα αλλά και στο μέλλον**. Με τη συμπεριφορά του αυτή εκπληρώνει την εντολή της αγάπης σύμφωνα και με την Π.Δ και την Κ.Δ. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι με τη βοήθεια που προσφέρει σε **έναν και μόνο άνθρωπο** εκπληρώνει την αγάπη προς το Θεό την οποία απαιτεί ο νόμος, εκπληρώνει δηλαδή, το ίδιο το θέλημα του Θεού (Luc, 10,25-28).

Η έμπρακτη αγάπη προς τον πλησίον πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της καθημερινής ζωής του χριστιανού (Rom 13,8-10). Εκείνος που βοηθά τον πλησίον στην πνευματική, οικονομική, ή θρησκευτική ανάγκη πληροί “το νόμο του Χριστού” (Gal, 6.2).

Η αγάπη προς τον πλησίον ανάγεται στο Χριστιανισμό στο ίδιο επίπεδο με την αγάπη προς τον Θεό, γιατί η εκπλήρωση της εντολής του Ιησού “αγαπάτε αλλήλους” αποτελεί απόδειξη της αγάπης του ανθρώπου προς τον Θεόν “εάν αγαπάτε με τας εντολάς τας εμάς τηρήσετε” (Joh 14,5, και 2 Joh. 6).

Η προσφορά προς τον πλησίον κατά τους Πατέρες της Εκκλησίας

Οι Πατέρες μιλούν σε όλους τους τόνους για την ταύτιση του Ιησού με τον καθένα που έχει ανάγκη. Το προνόμιο να Τον υπηρετήσουν δεν το είχαν μόνο οι σύγχρονοί Του. Σύμφωνα με τη δική Του διαβεβαίωση ζητά και δέχεται βοήθεια στο πρόσωπο όποιου βρίσκεται σε ανάγκη.

Απευθυνόμενος προς τους πλούσιους ο Χρυσόστομος τους κατηγορεί για ασυνέπεια στις πράξεις τους. Προσφέρουν στην εκκλησία χρυσά ιερά σκεύη για τη λατρεία του Ιησού στη στιγμή που επιμένουν να μη βλέπουν στο πρόσωπο εκείνων που έχουν ανάγκη τον Ιησού. "Η εκκλησία δεν είναι χρυσοχοείο ....Θέλεις να τιμήσεις το σώμα του Χριστού; Μην Τον προσπερνάς, όταν Τον βλέπεις γυμνό ούτε να Τον τιμάς εδώ με χρυσά άμφια το στιγμή που δεν ενδιαφέρεσαι για κείνον που έξω πεθαίνει από το κρύο και την παγωνιά."

Ο Χρυσόστομος δεν επιθυμεί να παρεμποδίσει τους πιστούς να κάνουν προσφορές στις εκκλησίες, τονίζει παρά ταύτα την προτεραιότητα της αγάπης προς τον πλησίον με τη διαβεβαίωση ότι ο Χριστός παίρνει με μεγαλύτερη ευχαρίστηση όσα Του προσφέρονται διαμέσου εκείνων που έχουν ανάγκη παρά δια των εκκλησιών.

Τι οφελεί τον Κύριο όταν είναι το τραπέζι Του γεμάτο από χρυσά δυσκοπώδη, ο ίδιος όμως πεθαίνει της πείνας; Χόρτασε πρώτα την πείνα Του και μετά μπορείς να στολίσεις το τραπέζι Του. Παραγγέλνεις χρυσό ποτήρι για κείνον και από την άλλη δεν Του προσφέρεις ούτε ένα ποτήρι δροσερό νερό. Ετοιμάζεις χρυσά σκεπάσματα για το βωμό Του και στον ίδιο επιμένεις να μην προσφέρεις ούτε το πιο αναγκαίο ρούχο. Αντί να περιθάψεις τον Ιησού που γυρίζει άστεγος, στολίζεις το δάπεδο του σπιτιού σου... κρεμάς λάμπες από χρυσές αλυσίδες και Τον ίδιο που βρίσκεται αλυσοδεμένος στις φυλακές δε θέλεις ούτε να Τον δεις. Μη στολίζεις τον οίκο του Θεού τη στιγμή που δεν προσέχεις τον αδελφό σου που βρίσκεται σε ανάγκη. Αυτός ο οίκος είναι πιο σπουδαίος από τον άλλο¹.

1. Χρυσοστόμου:Ερμηνεία εις το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον ομιλία 50,3 κ.ε., του ίδιου ερμηνεία εις την προς Κορινθίους 2α επιστολή ομιλία 20,3 του ίδιου ερμηνεία εις την προς Κορινθίους 1η επιστολή ομιλία 43,1.

Η προς τον πλησίον αγάπη ως τρόπος ζωής του χριστιανού και της χριστιανικής κοινότητας (ενορίας)

Σύμφωνα με το πνεύμα του Χριστιανισμού η αγάπη είναι κάτι περισσότερο από εντολή. Αποτελεί την πεμπτούσια της νέας κατά Χριστόν ζωής και σημείο αναφοράς του βαθμού πνευματικής τελείωσης της ενορίας. Στην ουσία της ενορίας ανήκει η έμπρακτη αγάπη προς τον πλησίον. Μέσα από την έμπρακτη αγάπη αναπτύσει η πίστη τη δύναμή της. Χωρίς έμπρακτη αγάπη η πίστη αυτοανακρίνεται (Gal., 5,6,1 Cor 13,2). Η πίστη του χριστιανού είναι νεκρά, ο οποίος μπροστά στην ανάγκη του συνανθρώπου, περιορίζεται σε καλά λόγια, αλλά δεν προσφέρει την αναγκαία βοήθεια (Jac. 2,15-17.)

Εκεί που παραβιάζεται η αγάπη, π.χ. με την αδικία ή περιθωριοποίηση των φτωχών διασαλεύεται η λατρεία προς το Θεό(1 Cor. 11,17-34). Εκείνος αγαπά το Θεό που υπηρετεί τους αδελφούς (Hebr. 6,10). Αγάπη και υπηρεσία προς το Θεό είναι άρρικτα συνδεδεμένα με την υπηρεσία προς τους αδελφούς (Rom,12, 9-13).

Στην πρωτοχριστιανική ενορία η προσοχή και η λατρεία προς το Θεό ήταν αναπόσπαστα συνδεδεμένη με τη συνδρομή προς τους φτωχούς (Act. 6,1-6, 1 Cor. 11,17-34 Hebr. 10,24 κ.ε) Η παράκληση του Παύλου προς τους Κορινθίους για βοήθεια προς τους αδελφούς της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων δείχνει ότι ήδη στην εποχή των αποστολικών χρόνων υπάρχει οργανωμένη βοήθεια, η γνωστή “λογία” (2 Cor. 8,4 και 9,12 1 Cor. 16,1-2 Gal. 2,10).

Το αδιάσπαστο της αγάπης προς το Θεό και προς τον πιστόν και μάλιστα η αγάπη των χριστιανών μεταξύ των υπογραμμίζεται με έμφαση από τον Ευαγγελιστή της αγάπης. Η αγάπη προς τον πλησίον είναι απαραίτητη και καθοριστικής σημασίας σαν έμπρακτη απάντηση στην αγάπη του Θεού η οποία έχει προηγηθεί για του μυστηρίου της ενανθρωπίσεως του Λόγου του Θεού (1 Joh.4.7 κ.ε).

Ο χριστιανός που αποποιείται αυτής του της υποχρέωσής του δεν μπορεί να ανήκει στην κοινότητα των “τέκνων” του Θεού(1 Joh. 3, 10 κ.ε).Σ’ αυτό δεν υπάρχει καμμία υπεκφυγή. Κανείς δεν μπορεί να πει ότι αγαπά το Θεό, εάν δεν αγαπά τον αδελφό του, (1 Joh, 4, 20 ίδε και 4,12).

Με τη βοήθεια που προσφέρει ο χριστιανός στον πλησίον δε σηματοδοτεί μόνο την αγάπη του προς το Θεό, αλλά αποδεικνύει και κάτι επι-

πρόσθετα αλλά πολύ σημαντικό, ότι αγαπά εκείνους που ο ίδιος ο Θεός αγαπά. Επειδή δε ο Θεός είναι Πατέρας όλων των ανθρώπων, γι' αυτό η αγάπη του πιστού προς το Θεό ενέχει την αγάπη του προς όλους του ανθρώπους ως αδελφούς κατά Θεό (1.Joh. 5,1. κ.ε). Η βοήθεια που καλείται να προσφέρει ο χριστιανός προς τους κατά Θεό αδελφούς απαντά παγκοσμιότητα. (1Joh 4, 20 κ.ε).

Η επί του Όρους Ομιλία δίνει κατευθυντήριες γραμμές συμπεριφοράς του χριστιανού όπως είναι η απεριόριστη ετοιμότητά του για αποκατάσταση των σχέσεων με το συνάνθρωπό του' η παραίτηση του απο κάθε μορφή η εκδίκησης για την όποια αδικία του γίνεται' η υποχρέωση του για φιλανθρωπία' η συμπεριφορά του προς τον πλησίον σύμφωνα με το "χρυσό κανόνα" και η ανιδιοτελής επιτέλεση του καλού (Mat. 5,20 κ.ε 6,1-4 7, 1-5 12 Luc., 6-27 -42).

Στην επιτέλεση των καλών έργων και της αμοιβαίας αγάπης ενυπάρχει η δυνατότητα τελείωσης του κάθε χριστιανού' η δυνατότητα ομαλής από κοινού διαβίωσης με τους άλλους χριστιανούς και τους συνανθρώπους γενικά σε παγκόσμιο επίπεδο και η δυνατότητα αποδοχής του Χριστιανισμού από μη χριστιανούς (Mat. 15,1 Joh. 13,35).

Η διακονία προς τον πλησίον ως υπηρεσία προς το Θεό

Η αγάπη προς τον πλησίον αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συγχώρεση από μέρους του Θεού και μέσο σωτηρίας (Mat 6,12 και 14 κ.ε Luc 10,25 ίδε και Mar. 10,17-19). Αντίθετα η φίλαυτη συμπεριφορά έναντι του συνανθρώπου συνεπάγεται τον αποκλεισμό του χριστιανού από τη βασιλεία του Θεού (Gal. 5,19-21). Η αναφορά του Ιησού στα καλά έργα ως μέσο σωτηρίας κατά τη μέλλουσα κρίση προσδίδουν σ' αυτά μία ιδιαίτερη σημασία (Mat,25, 31-34 Mar.3,4 Jac. 4,17).Επειδή δε η μέλλουσα κρίση αφορά ολόκληρη την ανθρωπότητα τα λόγια Του αναφορικά με την αξία των καλών έργων ισχύουν για όλους τους ανθρώπους.

Ο θεοκεντρικός - χριστοκεντρικός χαρακτήρας της χριστιανικής προσφοράς

Η αγάπη προς τον άνθρωπο περνά μέσα από την αγάπη προς το Θεό, έχει δηλ. θεοκεντρικό - χριστοκεντρικό χαρακτήρα, και όχι ανθρωποκεντρικό όπως συμβαίνει με άλλες μορφές εκδήλωσης αγάπης έξω από το πνεύμα του Χριστιανισμού. Η χριστιανική προσφορά στοχεύει στη θερα-

πεία του ανθρώπου στο σύνολό του, τον οποίο εκλαμβάνει ως ψυχοσωματική οντότητα, και όχι στην εξασφάλιση ανεκτών συνθηκών ζωής. Η προσωπική και θρησκευτική βοήθεια που προσφέρεται είχαν σωτηριολογικό χαρακτήρα και οφείλουν να υπενθυμίσουν στον αποδέκτη τη συνεχή παρουσία του Θεού επί της γης μέσω της Εκκλησίας Του.

Στον άνθρωπο που βρίσκεται σε ανάγκη ο χριστιανός οφείλει να βλέπει την εικόνα του Θεού την οποία καλείται να υπηρετήσει. Ο Παύλος διδάσκει ότι θρησκευτική ζωή και σωστή συμπεριφορά έναντι εκείνων που έχουν ανάγκη αποτελούν μία ενότητα (1 Cor. 11, 17-34).

Με τα παραπάνω δεν επιθυμούμε να απορρίψουμε κάθε μορφή προσφοράς έξω από τον Χριστιανισμό, αρκεί να μην προσβάλλει την ελευθερία και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου.

Κοινωνική διάσταση της έμπρακτης προς τον πλησίον αγάπης

Η βοήθεια για τον άνθρωπο στις πνευματικές, υλικές, προσωπικές και κοινωνικές του ανάγκες έχει αναγνωριστεί ως μια μεγάλη ευθύνη για την εποχή μας και καταβάλλεται προσπάθεια αντιμετώπισης των αναγκών αυτών όχι μόνο από υπηρεσίες, αλλά και ιδιωτικές πρωτοβουλίες σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. Εκείνος που παίρνει στα σοβαρά τη χριστιανική του ιδιότητα και τη σωτηρία του θα πρέπει να παίρνει στα σοβαρά και τον πλησίον του στη συγκεκριμένη του ανάγκη. Με δεδομένο ότι η χριστιανική κοινότητα, και η ανθρώπινη κοινότητα κατ' επέκταση, αποτελείται από συγκεκριμένα άτομα, η υποχρέωση του πιστού προς τον πλησίον ισχύει και για τη χριστιανική κοινότητα στο σύνολό της και κατ' επέκταση για την παγκόσμια κοινότητα.

Η ταύτιση του Ιησού με τον πάσχοντα αναβαθμίζει τη σπουδαιότητα της προσφοράς, σηματοδοτεί την υποχρέωση των πιστών για προσφορά όχι μόνο από το πλεονέκτημα, αλλά και από το υστέρημα και καθιστά όλους τους ανθρώπους υπεύθυνους για όλες τις ανάγκες του συνανθρώπου του. Σηματοδοτεί ακόμη την υποχρέωση του χριστιανού να αγωνίζεται ενάντια σε κάθε μορφή αντικοινωνικής συμπεριφοράς σε βάρος του πάσχοντα.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι όλο και περισσότεροι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ότι η καλύτερη μορφή βοήθειας είναι η προσπάθεια απάλλειψης των αιτιών που προκαλούν την ανάγκη και την δημιουργία υγιών κοινωνικών συνθηκών σε επίπεδο ενορίας. Αντιλαμβάνονται ότι δεν αρκεί να δίνει κανείς αγάπη, αλλά ότι επιπρόσθετα πρέπει να αγωνίζεται για

κοινωνική δικαιοσύνη· ότι το κοινωνικό πρόβλημα είναι πολύ σημαντικό, ώστε να μην το εμπιστεύονται εξ ολοκλήρου στις αρχές και εξουσίες του κόσμου τούτου.

Ο αγώνας για δικαιοσύνη δε σημαίνει βέβαια ότι η ζωή της ενορίας της εκκλησίας πρέπει να εξαντλείται μόνο στη λύση των κοινωνικών προβλημάτων των πιστών. Η προσφορά του πιστού και της ίδιας της ενορίας πρέπει να είναι στενά συνδεδεμένη με την χριστιανική ζωή η οποία πρέπει να διαποτίζει και να χαρακτηρίζει τη ζωή της εκκλησιαστικής κοινότητας. Στους καρπούς της ευχαριστιακής ζωής έχουν δικαίωμα τα πάσχοντα μέλη κάθε εκκλησιαστικής κοινότητας. Η προσφορά πρέπει να αρχίζει στον περίγυρο του πιστού και δια της ενορίας να επεκτείνεται προς τα έξω μέχρι εσχάτων της γής. Αυτό είναι πολύ βασικό γιατί υπάρχει κίνδυνος από ενδιαφέρον για την παγκόσμια κοινότητα να παραμελήσει κανείς τις ανάγκες των ανθρώπων του περιγυρου του.

Παγκοσμιότητα της προσφοράς

Βοήθεια προς τον άνθρωπο σημαίνει βοήθεια προς την ανθρωπότητα. Πληθώρα χριστιανικών κινήσεων και οργανώσεων έχει επωμισθεί την οργανωμένη βοήθεια σε παγκόσμιο επίπεδο. Η προσπάθεια αυτή εκτός του ότι βρίσκεται απόλυτα στο πνεύμα του Ευαγγελίου συμβάλλει και στην επίτευξη συγκεκριμένων πρακτικών αλλά εξ ίσου σημαντικών στόχων, όπως είναι:

- η διασφάλιση της ειρήνης σε παγκόσμιο επίπεδο,
- η αντιμετώπιση της περιθωριοποίησης,
- η αποκατάσταση κοινωνικών ισορροπιών,
- η άμβλυνση οικονομικών ανισοτήτων κ.λπ.

Εννοείται ότι η προσφορά προς την ανθρωπότητα δε θα πρέπει να εκπέσει σε μία απλή οικονομική βοήθεια, αλλά θα πρέπει να στοχεύει στη σωτηρία του κάθε ανθρώπου. Η προσφορά προς την ανθρωπότητα βασίζεται στο επαναστατικό πνεύμα του Ευαγγελίου. Το Ευαγγέλιο είναι εκείνο που διδάσκει την ουσιαστική ισότητα όλων των ανθρώπων ενώπιον του Θεού που παρουσιάζει τη δίκαιη κατανομή των αγαθών σαν θέλημα του Θεού που προβάλλει τον ίδιο το Θεό σαν υπερασπιστή των φτωχών. Η προσφορά προς την ανθρωπότητα τεκμηριώνεται με τη φυσική και υπερφυσική αδελφότητα του ανθρώπου και γίνεται σήμερα επιταγή των καιρών μπροστά στην τάση ενοποίησης του κόσμου.

Από χριστιανικής σκοπιάς η άνιση κατανομή των αγαθών στις χριστιανικές χώρες και σε παγκόσμιο επίπεδο είναι μια πρόκληση η οποία πρέπει να αποτελέσει κίνητρο προσφοράς προς εκείνους που στερούνται και τα στοιχειώδη για την επιβίωση.

Η προσφορά σήμερα μπορεί και πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους ανθρώπους και όλες τις ανάγκες. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στους “Δικούς” παρά να επεκτείνεται προς όλους τους ανθρώπους σε κάθε σημείο της γης άσχετα με το χρώμα, τη θρησκεία, τη γλώσσα κ.λπ. Η προσφορά πρέπει να καλύπτει τις πνευματικές, υλικές, πολιτιστικές, ηθικές, πνευματικές και θρησκευτικές ανάγκες του ανθρώπου. Βασική αρχή της προσφοράς πρέπει να είναι η χειραφέτηση του ανθρώπου. Έγινε και στη Δύση κατανοητό ότι δε βοηθά κανείς εκείνον στον οποίο προσφέρει ένα ψάρι, προκειμένου να τον κρατήσει παραπέρα σε ομηρία και εκμετάλλευση, παρά εκείνον στον οποίο μαθαίνει να ψαρεύει, προκειμένου να μπορέσει να απελευθερωθεί από την εξάρτηση. Και εδώ ισχύει η αρχή “βοήθεια για αυτοβοήθεια”.

Η προσφορά δε θα πρέπει να έχει σε καμία περίπτωση προσηλυτιστικό χαρακτήρα ή να αποσκοπεί σε οφέλη. Απεναντίας την προσφορά αυτή πρέπει να τη χαρακτηρίζει η έλλειψη σκοπιμότητας, η ανειδιωτέλεια και η αυταπάρανηση κατά το παράδειγμα της Μητέρας Teresien. ‘Όπως η προσφορά προς τον πλησίον έτσι και η προσφορά προς την ανθρωπότητα έχει θεοκεντρικό και χριστοκεντρικό χαρακτήρα και στο σημείο ακριβώς αυτό διαφοροποιείται από κάθε μορφή βοήθειας που δεν την διακρίνουν αυτά τα χαρακτηριστικά. Και στη περίπτωση της προσφοράς προς την ανθρωπότητα προηγείται η αγάπη του πιστού προς το Θεό.

Βασικοί άξονες της προσφοράς

Η ενορία/ εκκλησία σαν κοινωνία αγάπης οφείλει να είναι ένας χώρος προσφοράς. Επειδή την ενορία δεν την αποτελεί μόνο ο ιερέας, αλλά όλοι οι βαπτισμένοι στο όνομα της Αγίας Τριάδας, γι’ αυτό και η προσφορά δεν αφορά μόνο τον ιερέα αλλά όλα τα μέλη της ενορίας.

Στον ενσυνείδητο χριστιανό η καθημερινότητα προσφέρει απεριόριστες δυνατότητες για συμπαράσταση σε σημείο που μπορεί να συνθλιβεί. Το αίσθημα αυτοπροστασίας, αλλά και προκειμένου να επιφέρει καρπούς η προσφορά του, συνιστούν ιεράρχηση των δραστηριοτήτων. Σήμερα θα μπορούσε να πει κανείς ότι προέχει η προσφορά προς τους συνανθρώ-

πους μας με ειδικές σωματικές και ψυχικές ανάγκες ή για ανθρώπους που βρίσκονται με οριακές καταστάσεις, π.χ. σε καταστάσεις απόγνωσης και απελπισίας. Ακολουθεί η προσφορά προς εκείνους που έχουν ανάγκη απο προσωπική και θρησκευτική βοήθεια καθώς και προς εκείνους που ταλανίζονται από εσωτερικές εντάσεις.

Εξαιτίας των κοινωνικών αλλαγών περιέρχονται σε ανάγκη όχι μόνο μεμονωμένα άτομα, αλλά και ολόκληρες ομάδες .

Η αγάπη προς τον πλησίον θα καθορίσει και το είδος της προσφοράς σε κάθε περίπτωση στο πνεύμα του Ευαγγελίου. Σε καμία περίπτωση η προσφορά δε θα πρέπει να θίγει την αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Στην περίπτωση που οι δυνατότητες του πιστού φθάσουν σε οριακό σημείο οφείλει να απευθυνθεί προς την πολιτεία και να ζητήσει τη συνδρομή της ή τη συνεργασία της.

Η προσφορά ως διαχρονική αποστολή της Εκκλησίας

Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η Εκκλησία προσέφερε σε περιστάσεις ανάγκης στο παρελθόν θαυμάσιο έργο, αλλά σήμερα, σε εποχή ευημερίας, η αποστολή της αυτή φαίνεται να έχει λήξει. Και όμως η Εκκλησία από τη φύση της δεν πρέπει να παύσει να τονίζει το δικαίωμά της, αλλά και την υποχρέωσή της για προσφορά για δύο βασικούς λόγους: α. Η αποστολή της αυτή είναι θεολογικά κατοχυρωμένη, β. τα κοινωνικά προβλήματα της εποχής κάνουν αναγκαία την εκδήλωση της αγάπης.

Από θεολογικής σκοπιάς μπορούμε να πούμε ότι ολόκληρη η ζωή της Εκκλησίας πρέπει να διαποτίζεται από αγάπη. Αυτό γίνεται φανερό από το γεγονός ότι η ίδια η ύπαρξή της είναι προϊόν της αγάπης του Θεού προς τον άνθρωπο.

Στην εποχή μας μπορεί ο άνθρωπος να ξεπέρασε τις υλικές ανάγκες σε μεγάλο βαθμό όμως οι πνευματικές και ψυχικές ανάγκες έχουν πάρει τεράστιες διαστάσεις. Αυτό σημαίνει μία μετακίνηση της εκδήλωσης της αγάπης από το χώρο της υλικής στο χώρο της πνευματικής και προσωπικής ανάγκης.

Η προσφορά της εκκλησίας δε στοχεύει μόνο στη θεραπεία αναγκών, αλλά κυρίως στην επαναφορά του ανθρώπου στο σωστό τρόπο ζωής με τη χρήση είτε προληπτικών είτε θεραπευτικών μέτρων.

Η προσφορά μέτρο τελείωσης της ενορίας.

Προσφορά και ενορία είναι συνυφασμένα με την εδραίωση της εκκλησίας. Η πρωτοχριστιανική κοινότητα στην οποία η προσφορά έγινε πράξη, τρόπος ζωής των πιστών αποτελεί προηγούμενο προς μίμηση για όλες τις εποχές. Η εντολή της αγάπης υλοποιείται ως βοήθεια προς εκείνους που έχουν ανάγκη και ανάγεται σε κριτήριο ενεργούς ζωής στην ενορία. Η προσφορά δεν περιορίζεται μόνο στην κάλυψη των αναγκών για την επιβίωση των μελών της ενορίας, αλλά επεκτείνεται και σε ανάγκες που δημιουργούν συγκεκριμένες καταστάσεις, όπως είναι η ασθένεια οι φυλακίσεις, η έλλειψη στέγης, ψυχοσωματικά προβλήματα κ.λπ. Όπως και στην περίπτωση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας έτσι και στα πλαίσια της ενορίας η προσφορά στοχεύει πρώτα στη σωτηρία του ανθρώπου και κατόπιν στην θεραπεία της ανάγκης. Στοχεύει δηλ. στη θεραπεία της αιτίας που προκαλεί την ανάγκη.

Η εκδήλωση αγάπης προς τον πλησίον στην τρίτη ηλικία

Μία πρόταση για συζήτηση

Η είδηση ότι μία νέα κοπέλα αυτοκτόνησε στην Ιεράπετρα Κρήτης γιατί υπέφερε από μοναξιά συγκλόνησε το Πανελλήνιο. Πολύ σύντομα άλλες ειδήσεις σκέπασαν με τη λήθη την είδηση για το θάνατο της νέας κοπέλας για να σκεπαστούν και εκείνες με τη σειρά τους από άλλες. Το ίδιο συνέβη και με τον αυτοπυρπολισμό ενός γέροντα για τον ίδιο λόγο, δηλ. για τη μοναξιά που ένιωθε.

Τα χωριά, ειδικά των ορεινών περιοχών, έχουν μετατραπεί σε γηροκομεία. Όλοι όσοι μένουν σ' αυτά έχουν όχι μία, αλλά πολλές ανάγκες. Ποιος να βοηθήσει ποιον;

Γνώριμη η σκηνή μιας γριάς γυναίκας ή ενός γέροντα που κάθεται μπροστά στην πόρτα βουβός, τυλιγμένος στις αναμνήσεις του, στο άγχος της αβεβαιότητας, στο φόβο του θανάτου. Αν τον χαιρετήσεις, του πιάσεις κουβέντα και του κερδίσεις την εμπιστοσύνη θα εκπλαγείς από ολοζώντανες σελίδες της ζωής του που θα σου παρουσιάσει. Θα αναρωτηθείς, πώς βάσταξε αυτό το αδύναμο σώμα έναν τόσο βαρύ σταυρό και νιώθεις

ένοχος γιατί και εσύ προσωπικά φταις για την άθλια κατάσταση αυτού του ανθρώπου, για το κατάντημα της ανθρώπινης ύπαρξης, για το κουρέλιασμα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Στις πόλεις τα πράγματα είναι χειρότερα. Εδώ οι άνθρωποι δεν κάθονται μπροστά στην πόρτα του σπιτιού τους για να τους κρατήσεις λίγη συντροφιά. Εδώ οι άνθρωποι κλείνονται όχι μόνο στο σπίτι τους αλλά και στον εαυτό τους. Συμβαίνει να ζουν στην ίδια πολυκατοικία χρόνια και να μη γνωρίζονται μεταξύ τους, να μην τολμούν να γνωριστούν.

Στο κυνήγι του ο άνθρωπος για χρήμα, καριέρα, δόξα κ.λπ παραμελεί τον ίδιο του τον εαυτό, την οικογενειά του, ξεχνά το συνάνθρωπο. Καθώς ζει μόνο για τον πλουτισμό έχασε την κοινωνική επαφή και την ευαισθησία. Ευθύνη κοινωνική για κείνον δεν υπάρχει, γιατί θεωρεί ότι αυτός που υποφέρει είναι ο ίδιος υπεύθυνος, λες και δεν είναι η μοίρα κοινή και άορατο το μέλλον.

Πριν από κάποια χρόνια η εκκλησία έφερε συχνά τους ανθρώπους σε επαφή. Η κάθε γιορτή και θρησκευτική εκδήλωση ήταν υπόθεση όλης της ενορίας, βαπτίσεις, γάμοι, κηδείες, ονομαστικές γιορτές. Οι άνθρωποι δε συμμετείχαν απλά, αλλά είχαν χρόνο να κουβεντιάσουν, να διασκεδάσουν ή και να κλάψουν μαζί.

Σήμερα και όταν βρίσκονται μαζί δεν μπορούν να πλησιάσουν ο ένας τον άλλο, να επικοινωνήσουν, να εκφραστούν ελεύθερα. Σημείο των καιρών ότι οι άνθρωποι στις συναναστροφές τους αποφεύγουν να μιλούν για πόνο, για αγωνία για προβλήματα. Ακόμα και όταν κάνουν συζήτηση για τον ανθρώπινο πόνο αποδίδουν τις ευθύνες στην Εκκλησία, το Κράτος κ.λπ. Μ' αυτό τον τρόπο προσπαθούν να καθησυχάσουν τη συνείδησή τους και να καταπνίξουν το ελάχιστο αίσθημα ευθύνης που μπορεί να έχει μείνει μέσα τους. Αν κάποιος τολμήσει να κάμει λόγο για την ανάγκη δράσης, παρέμβασης, ανάληψης πρωτοβουλιών, δραστηριοποίησης κ.λπ. αν δεν μπορέσουν να τον αποστομώσουν προσπαθούν να τον εξουδετερώσουν ακόμη και να τον βλάψουν. Στην περίπτωση που δεν πετύχουν τον χαρακτηρίζουν σαν ρομαντικό και ουτοπιστή και τον προβάλλουν σαν παράδειγμα προς αποφυγήν.

Θα μπορούσε βέβαια να παρατηρήσει κανείς ότι και σήμερα επιτελείται έργο κοινωνικής προσφοράς. Η Εκκλησία, το Κράτος, διάφορες οργανώσεις προσφέρουν αρκετά. Και όμως πρόβλημα υπάρχει. Στα χωριά π.χ. το κάθε άτομο μεγάλης ηλικίας είναι ένα πρόβλημα εφ' όσον μένει μόνο ακόμα και όταν είναι αυτοσυντήρητο. Στις πόλεις είπαμε τα πράγματα

δεν είναι καλύτερα. Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα αυτά; Με πολλούς τρόπους φυσικά.

Κατά την προσωπική μας εκτίμηση ο πιο απλός και αποτελεσματικός τρόπος είναι η ενεργοποίηση εκείνων που παίζουν στα σοβαρά την χριστιανική τους ιδιότητα. Τι μπορεί να γίνει στην πράξη; Αφ' ενός μεν να επανέλθουμε σε δοκιμασμένες πρακτικές του παρελθόντος, όπως π.χ. στην ατομική βοήθεια, αφ' ετέρου δε να αξιοποιήσουμε επίσης δοκιμασμένους τρόπους αντιμετώπισης της ανάγκης, όπως π.χ. της οργανωμένης βοήθειας. Στην πρώτη περίπτωση, ως γνωστόν το άτομο προσπαθεί με μέσα που διαθέτει να έρθει αρωγός στην ανάγκη η οποία υποπίπτει στην ανάπτυξη του, στη δεύτερη περίπτωση η προσφορά οργανώνεται. Δηλ. ένα κέντρο αναλαμβάνει την οργάνωση καθορίζει το σκοπό και τους στόχους, καταστρώνει πρόγραμμα, προσδιορίζει τη στρατηγική υλοποίησης της ιδέας αναλαμβάνει την εκπροσώπηση της οργάνωσης έναντι τρίτων κ.ο.κ.

Με ένα απλό παράδειγμα θα προσπαθήσουμε να καταδείξουμε πόσο πολλά μπορεί να προσφερθούν με λίγα μόνο μέσα. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν χιλιάδες Έλληνες που ζητούν απεγνωσμένα να βρουν έναν άνθρωπο που θα αναλάβει να βοηθήσει τους γονείς του στο χωριό ή την πόλη γιατί οι ίδιοι για τον α' ή β' λόγο αδυνατούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους έναντι των γονιών τους. Εκτός του ότι δεν υπάρχουν άνθρωποι εξειδικευμένοι για το σκοπό αυτό και στην περίπτωση που κάποιιοι προθυμοποιηθούν να αναλάβουν την ευθύνη αυτή απαιτούν πολύ μεγάλα ποσά. Χιλιάδες ξένες γυναίκες αξιοποιούν την ευκαιρία με το αζημίωτο.

Η ατομική πρωτοβουλία δεν επαρκεί για την αντιμετώπιση τόσων περιπτώσεων, το δε κράτος δε δείχνει το ανάλογο για το πρόβλημα ενδιαφέρον. Το κενό αυτό θα μπορούσε, ή ακόμα καλύτερα, καλείται να καλύψει η εκκλησία. Τι χρειάζεται: Καταγραφή των περιπτώσεων και ένταξή τους σε ομάδες. Το πρόβλημα της εξεύρεσης ανθρώπων που θα αναλάβουν την εξυπηρέτηση των συνανθρώπων τους μπορεί σήμερα να αντιμετωπιστεί εύκολα λόγω της μεγάλης ανεργίας.

Στα πλαίσια μίας καλά προετοιμασμένης και οργανωμένης ειδικής εκπαίδευσης οι άνθρωποι που επιθυμούν να ενταχθούν στην υπηρεσία της εκκλησίας και του ανθρώπου θα προετοιμαστούν κατάλληλα για την άρτια επιτέλεση του σκοπού αυτού.

Η μηνιαία αμοιβή θα καθορίζεται από την προσφερόμενη υπηρεσία

κατά άτομο και θα καταβάλλεται από τους ενδιαφερομένους ή τους οικείους των.

Η οργανωμένη βοήθεια προς τον πλησίον σε καμία απολύτως περίπτωση δεν πρέπει να υποκαταστήσει την ατομική πρωτοβουλία, ούτε να την επισκιάσει πολύ και περισσότερο να την εξουδετερώσει. Αυτό θα ήταν ένα ανεπανόρθωτο χτύπημα εναντίον της ελευθερίας του ανθρώπου και αντίθετη προς το πνεύμα της χριστιανικής διδασκαλίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλιβιζάτου, Αμίλκα:** Η κοινωνική αποστολή της Εκκλησίας, Αθήναι 1925.
- Αμάντου, Κ.:** Η ελληνική Φιλανθρωπία κατά τους Μεσαιωνικούς Χρόνους, στο: "Αθήνα", τόμος 35, σελ. 731-778.
- Βαφειάδου, Φιλαρέτου:** Η αγάπη και τα έργα αυτής εν τη αρχαία Εκκλησία, Θεσσαλονίκη, 1927.
- Θεοδώρου, Ευαγγέλου:** Ηρωΐδες της χριστιανικής αγάπης - Αι Διακόνισσαι δια των αιώνων, Αθήναι 1949.
- "Φιλανθρωπία", στη: Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία, τόμος 11ος, Αθήναι 1967, στήλες 1037-1056.
- Θωμοπούλου, Ευθ., Ι.:** Η Ιστορία της Κοινωνικής Προστασίας από των Αρχαιοτάτων Χρόνων μέχρι σήμερα, Αθήνα 1977.
- Διερεύνησις των Θεσμών Κοινωνικής Προστασίας από της Αρχαιότητας μέχρι και της Επανάστασεως του Εικοσιένα εις τον ελληνικόν χώρο, Αθήναι 1993.
- Καναβάκη, Μιχάλη:** Το κοινωνικό και παιδαγωγικό έργο της Ιεράς Μονής "Παναγία Καλυβιανή". Ένα μήνυμα και μία πρόκληση (1957-1997), Αθήνα 1997.
- Ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής μέριμνας για τα παιδιά και τους νέους μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα, Θεσσαλονίκη 1997.
- Λέκκα, Α.:** Η Κοινωνική Πολιτική των Ελλήνων από των αρχαιοτέρων χρόνων, Αθήναι 1971.
- Μαστρογιάννη, Ι.:** Η Κοινωνική Πρόνοια δια μέσου των Αιώνων, τόμ. Α' και Β', Αθήναι 1957.
- Ιστορία της Κοινωνικής Πρόνοιας της Νεώτερης Ελλάδος 1821-1960, Αθήναι 1960.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adams, Ursula: Gemeinde für andere, Freiburg 1971.
- Beutler, Johannes: Urchristliches Gemeindeleben als Fragen an die Kirche von heute, in: Geist und Leben 47 (1974) 257-271.
- Bolkestein, Hendrik: Wohltätigkeit und Armenflege im vorchristlichen Altertum, Utrecht 1939.
- Brox, Norbert: Die pastoralbrief, Ragensburg, 4 Aufl., 1969.
- Deissler, Altons: Das Walten an Welt und Monsch als Dienst Gottes, im: Caritas 70 (1969), 57- 63.
- Hainz, Josef: Ekklesia. Strukturen paulimischer Gemeinde- Theologie und Gemeinde - Ordnung, Bagensburg 1972.
- Kertelge, Karl: Gemeinde und Amt in Neuen Testament, München 1972.
- Lehmann, Karl: Caritas der Gemeinde, im: Caritas '75 (1974) 61- 76.
- Lohrmann, walter: Frucht und Grabem des Heiligen Geistes, Gieben 1978.
- Manderscheid, Michael: Kirche für die Menschen, in: Kontraste, Freiburg 1973, H2, 19-22.
- Nieder, Lorenz: Die Motive der religiös - sittlichen Paränese in den paulinischen Gemeindenbriefen, München 1956.
- Pesch, Rudolf: Die Diakonie der Gemeinde nach dem Neuen Testament, Freiburg 1974.
- Ratzinger, Joset: Die christliche Brüderlichkeit, München 1960.
- Reichmann, Maria: Gestaltwandel der Not und der helfenden Dienste, in: Lebendiges zeugnis, Paderborn 1972, H3, 30-44.
- Schlier, Heinrich: Über die Liebe. 1 Kor 13, in: Die züt der kirche, Freiburg I. Br. 1956.

- Schlösser, Felix: Nur Mitmenschlichkeit? zur Ortsbestimmung der Diakonie im der kirche, in: Signum 45 (1973), H2, 33-36.
- Schnackenburg, Rudolf: Die sittliche Botschaft des Neuen Testaments, 2. Aufl., München 1962.
- : Die Forderung der Liebe in der Verkündigung und im Verhalten Jesu, in: Prinzip der Liebe, Freiburg 1975, 76- 103.
- Sidler, Nikolaus: Der Selbstvollzug der Gemeinde im sozialcaritativen Dienst, in: Lebendiges Zeugnis, Paderborn 1972, H3 , 45-54.
- Thüsing, wilhelm: Die Botschaft des Neuen Testaments - Hennis oder Triebkraft der Gegellschaftlichen Ent-wicklung?, in: Geist der Liebe 43 (1970) 136-148.
- Völkl, Richard: Botschaft und Gebot der Liebe nach der Bibel, Münden 1956.
- Vögtle, Anton: Biblisches Ethos (NT), in: Wörterbuch christlicher Ethik (hr. v. Bernhard Stoeckle), Freiburg 1975, 39- 43.
- Völkl, Richard: Nächstenliebe. Die Summe der christlichen Religion?, Freiburg /i. Br. 1987.
- Wendland, Heinz- Dietrich: Ethik des Neuen Testaments, Göttingen 1970.
- Zeller, Dieter: Juden Heiden in der Mission des Paulus. Studium zum Römerbrief, Stuttgart 1973.